

spoznali, kako naj ga spozna ljudstvo, pravega umetnika, ki ga ni niti slišalo, kaj šele videlo!

Gotovo ima odsek tudi v kulturnem oziru pravi namen, tega mu ne odrekam, toda za dosego tega namena ni odsek volil prave poti. Ne smel bi svoje akcije motriti s svojega vidika; ne smel bi voliti igre v Ljubljani za »deželo«.

Ne tajim: igra je imela efekt. Bila je vseskozi dovršena. Poznala se je sicer kopija ljublj. dram. gledališča, pa zadostuje izjema, da je ustvaril Konkordat lastno življenje v igri in v maski. Mnogo je v igri dejanja; to je občinstvo užgalo. Vsebinsko pa je velika večina občinstva — sobotnega, o nedeljskem niti ne govorim! — pustila igro nedotaknjeno: razumela je ni, zato tudi o vsebini ni bilo nikakega odmeva. Seveda, Čankarjeva dramatika mora zapustiti odmeve, posebno »Pohujšanje«, ker je pač tudi teatralična. Nikakor pa ni mogoče izzvati odjeka tam, kjer sploh ni bilo prvotnega jeka. Upam si trditi, da odsek ve, da je torej faktično igral le za »izvoljene«.

Poskusil sem izluščiti mnenje občinstva (sobotnega!). Veliki večini je igra ugajala. Drugi so tavalji s mislimi okrog, ker so iskali, pa niso našli, kdo je bil Konkordat, kako, da sta bila dva popotnika, in kdo je tisti, ki ni, dasi je in tisti, ki pravi, da je, dasi ni itd. Naravno torej: bilanca v izobraznem oziru — izguba!

Kdo je torej volil igro z namenom, da poda zunaj ljudstvu to, kar ljudstvo res razume in tudi sprejme? —

Napisal ne bi bil tega, pa napisal sem zato, ker je odsek celo prosil, naj se dovoli, ki igra tudi učencem meščanske šole. Pa menda vendar ne samo zaradi učiteljske Svilgoja! —

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

I. Skupščina UJU poverjenistvo Ljubljana dne 3. in 4. septembra t. l. v Rogaški Slatini.

Delegati.

I. Okrajno učit. društvo za celjski okraj:

1. Sivka Anton — St. Jurij ob juž. 2. Brinar Franjo — Gotovlje. 3. Schreinerjeva Ljudmila — St. Jurij ob juž. 4. Voglar Franjo — Celje. — Namestniki: 1. Bizjak Joško — Celje. 2. Wudler Rudolf — Petrovče. 3. Schreinerjeva Stanka — St. Jurij ob juž. 4. Pestevšek Riko — Celje.

II. Okrajno učit. društvo za gornjegrajski okraj:

5. Pulko Valentin — Gorica - Mozirje. 6. Dolinar Ivan — Šmihel - Mozirje. — Namestniki: 5. PIANO Anica — Mozirje. 6. Lekše Jože — Rečica v Sav. d.

III. Okrajno učit. društvo za kamniški okraj:

7. Petrovec Tomo — Jarše. 8. Germek Anton — Kranjska. 9. Praprotnik Mirko — Homec. — Namestniki: 7. Toman Janko — Moravče. 8. Knez Rudolf — St. Vid pri Lukovici. 9. Sotenšek Viktor — Brdo.

IV. Okrajno učit. društvo za kočevski okraj:

10. Mervič Anton — Ribnica. 11. Wigele Ferdo — Loški potok. 12. Trošt Janko — Ribnica. — Namestniki: 10. Fink Konrad — Ribnica. 11. Zadnikova Nežka — Ribnica.

V. Okrajno učit. društvo za kozjanski okraj:

13. Volavšek Anton — Buče. 14. Potočnik Ante — Podsreda. — Namestniki: 12. Jerin Vojteh — Podčetrtek. 13. Šetinc Franc — Prevorje.

VI. Okrajno učit. društvo za kranski okraj:

15. Luznar Franc — Primskovo pri Kranju. 16. Lapajne Josip — Cerklje pri Kranju. 17. Rožina Franc — Smartno pri Kranju. 18. Perko Ljilja — Poljane. — Namestniki: 14. Zalokarjeva v. — Poljane. 15. Kokra. 16. Lajovic Albin — Trzin. 16. Miklavčičeva Janja — Kranj. 17. Hajdrihar Dora — Trboje.

VII. Okrajno učit. društvo za ljubljano:

19. Skulj Franc. 20. Engelmanova Mira. 21. Pezdirjeva Marija. 22. Blaganc Janko. 23. Malnarič Ivan. 24. Legat Stanko. — Namestniki: 18. Kocijančičeva Albina. 19. Likozarjeva Ana. 20. Grün Rado. 21. Lenarčič Janko. 22. Dermelj Ljubo.

VIII. Okrajno učit. društvo za St. Lenartski okraj:

25. Kranjc Franjo — Sv. Barbara v Sl. g. 26. Koplj Radoslav — Sv. Lenart v Sl. g. — Namestniki: ?

IX. Okrajno učit. društvo za ljubljansko okolico:

27. Žirovnik Janko — Borovnica. 28. Tomažič I. — D. M. v Polju. 29. Urbančič Anton — Horjul. 30. Premelj Ivana — Vič. — Namestnice: 23. Petričeva Minka — Borovnica. 24. Korbarjeva Jožica — Hrušica. 25. Radljeva Antonija — Moste.

X. Okrajno učit. društvo za mariborski šol. okraj:

31. Spreitz Albin — Zg. Sv. Kungota. 32. Godčeva Marija — Limbuš. 33. Košutnik Silve-

ster — St. III. 34. Jant Rado — Zg. Sv. Kungota. — Namestniki: 26. Godčec Anton — Limbuš. 27. Vanda Mirko — Sv. Marijeta v Puščavi. 28. Mančnikova Slava — Sv. Marijeta v Puščavi.

XI. Okrajno učit. društvo za ptujski okraj:

35. Klemenčič Ivan. 36. Gorup Josip. 37. Zolnir Ivan. 38. Kanklerjeva Valentina — vsi v Ptuj. — Namestniki: 29. Majcen Mirko — Ptuj. 30. Pertot Janko — Ptuj. 31. Bezjakova Anica — Hajdin pri Ptuj.

XII. Savinjsko okrajno učit. društvo:

39. Jakše Ivan — Vransko. 40. Zdošek Mirko — Letuš. — Namestniki: 32. Loparnik Peter — Polzela. 33. Brišnikova Jana.

XIII. Slovenje - bistrsko učit. društvo:

41. Karbaš Fran — Slov. Bistrica. 42. Vari Ljudevit — Poljčane. — Namestniki: 34. Rainer Josip — Zg. Poljskava. 35. Bratoš Fran — Poljčane.

XIV. Okrajno učit. društvo za laški okraj:

43. Grus Anton — Dol pri Hrastniku. 44. Jurko Vitko — Dol pri Hrastniku. 45. Lunder Hermina — Hrastnik. — Namestniki: 36. Plavšak Robert — Trbovlje. 37. Pukmeister Jakob — Sv. Jedert. 38. Jurko Blaž — Razbor.

Okrajna društva, volite delegate in javite jih pravočasno! Volite jih pravilno in sicer društva do 50 članov 1 delegata, 50—100 članov 2 delegata, do 150 članov 3 delegate i. t. d. Poleg teh delegatov je član delegacije tudi vsak predsednik okraj. društev. Namestnika si določi sam, ki ga je tudi prijaviti.

UJU poverl. Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj ne zboruje dne 6. avgusta, ampak v torek, dne 9. avgusta na istem kraju, ob istem času in z istim dnevnim redom kakor priobčeno v zadnji številki »Učiteljskega Tovarisa«.

Franjo Kranjc, t. č. predsednik.

+ Slovenjebistrsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 18. avgusta 1921 ob 10. uri v deklški šoli po sledečem sporedu: 1. Zapisnik zadnje seje. 2. Dopisi. 3. Poročilo predsednika. 4. Predavanje prof. dr. Pivka — o telovadbi. 5. Slučajnosti. — Tovariši, tovarišice! Stanovski ponos zahteva, da se udeležuje vsak član zborovanja in pravočasno poravnano udnino. — Predsednik.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo skupno s šolstaniškim in vranskim v Smartnem na Paki dne 14. julija po dnevnem redu, ki ga je določilo šolstaniško učiteljsko društvo. Ob tej priliki sta bila izvoljena za delegate za Celje: predsednik V. Pulko in Ivan Dolinar; za namestnika pa tov. Anica PIANO in Jože Lekše. Po zborovanju smo se zbrali v gostilni Bizjak in smo ravno mislili postati dobre volje. Med tem pa opazimo, da je gostilničarka zgubila cenik za jedi in pijače. Konec gladije! Ti, učitelj turist in drugi, poizvej prej, če so že našli cenik, predno se tam ustaviš — drugače znaš nasesti.

+ Učiteljsko društvo za Meziško dolino je imelo v zadnjem času tri zborovanja in sicer dne 18. maja v Mežici, dne 23. junija na Poljani in dne 21. julija v Kotljah.

Pri zadnjem zborovanju se je odobrilo nalprij zapisnik prejšnjega sestanka. Nato je predaval tov. Fr. Kogelnik o Sokolstvu in telovadbi v ljudski šoli. Govoril je o pomenu Sokolstva obče, posebej pa še med svetovno vojno. Njegovi člani so delovali smoterno za razpad Avstrije; bojevali so se na vseh frontah zoper naše zatirance in pripomožli tako k našemu osvobojenju. Povdarjal je pomen Sokolstva v etičnem, narodnem, vzgojnem in zdravstvenem oziru. Podal je pregled telovadnih sistemov in dokazal, da je najboljši Tyršev in razložil vaje, ki pridejo pri šolski telovadbi v upoštevanje. Za svoja izvajanja je žel občno priznanje.

Drugi predavatelj je bil tov. Ign. Mlačnik, ki je podal smernice kako se naj goji v elementarnem razredu jezikovni pouk, da bo odgovarjal potrebam v Meziški dolini, pa tudi delovnemu principu. Na praktičnih primerih je pokazal, kako je dovesti učence do tega, da pripovedujejo sami, da postanejo samostojni. Napačno je, ako učitelj v enomer stavi vprašanja, na katera potem odgovarjajo učenci, ker se s takšnim postopanjem zatira njihova samostojnost. Zastarela je tudi navada vtipati jim formulirane stavke. Tudi ni pravilno, ako učenci pri posrednem pouku vedno prepisujejo vaje iz knjig; treba je nastavljati na čitalnem stroju in učenci napisujejo dotične vaje na pamet. Aplavz, ki je sledil njegovemu predavanju, je pokazal, da je bilo izborno.

Tov. V. Möderndorfer je poročal glede poštinskiškega tečaja za srbohrvaščino in stavlil predlog, da se naj vrši za Meziško dolino poseben tečaj na Prevaljah, kjer je poskrbljeno tudi že za stanovanja. Z njegovim predlogom se strinja večina tovarišev in tovarišic.

Končno se oglašajo besedi tov. K. Doberšek, ter energično protestira proti temu, da se z gotove strani očita učitelstvu, da je ono zakrivilo neugoden izid plebiscita. To so ljudje, ki ne poznajo koroške zgodovine in ne umejo, da slovensko učiteljsvo ni moglo razdreti v enem letu vsega, kar so zgradili nasprotniki deset in desetletja. Brezvestno je, fizično in duševno utrujenemu učitelstvu, ki je bilo zaposleno na plebiscitnem ozemlju, metati polena pod noge, ko bi bil

izid brez sodelovanja učitelstva vendar davno neugoden. Z njegovim izvajanjem se strinja vse navzoče učitelstvo.

Nato zaključil tov. predsednik Peter Močnik zborovanje, se zahvalil tov. predavateljem za njihov trud in izrazil svoje veselje nad dobro uspehim sestankom.

Iz Jugoslavije.

— Deputacija UJU poverl. Ljubljana pri kraljevem namestniku Iv. Hribarju. Dne 1. avgusta t. l. je sprejemal kraljevi namestnik na deželni vladi v Ljubljani zastopstva uradov, društev in organizacij, UJU poverl. Ljubljana so zastopali tovariši: poverjenik Luka Jelenc, poverl. namestnik Anton Grus in strokovni tajnik Rudolf Dostal. — Poverjenik je v daljšem nagovoru priporočal slov. učiteljsvo in šolstvo naklonjenosti kralj. namestnika, predvsem pa skrb za novi šolski zakon. Kraljevi namestnik je v zelo prijaznem odgovoru poudarjal, da se je vedno živo zanimal za napredek in razvoj slovenskega šolstva in učiteljsva, kar hoče storiti tudi v bodoče.

— »Naš Glas« oziroma nekdo, ki se skriva v tem listu za imenom Molkov A., je čutil potrebo, da se je zopet obdregnil ob našo organizacijo, ki mu očividno ne dá nikjer več miru in pokoja. Ne maramo uvažati v naš list brezplodne polemike o zadevi, ki je bila od naše strani že toliko in tolikokrat pojasnjena, samo pokazati hočemo svojim čitateljem bujno domišljijo, ki jo porajajo letošnji pasji dnevi v glavah nekaterih učiteljskemu stanu zelo naklonjenih ljudi. Prepriščamo zato besedo »Našemu Glasu«, ki piše v svoji 30. številki v članku »Razžaljen« o naši črni nevhaležnosti med drugim tako-le: »V boju za eksistenco ste nas nenadoma ostavili same. zdaj, ko ste z našo pomočjo shodili... Bili smo vam toliko časa pri srcu, dokler ste nas trebali. Izločili ste se iz Osrednje zveze, krenili ste na lastna pota. Oslabili ste nas! Ker ste bili preslabotni sami zase, smo mi vam pomagali potresti drevo: slučajno in ker ste bili najbolj gladni, padel je sad vam prvim v roke. Veseleči se sadu, ste nekoliko pozabili na nas, ki smo še vedno čakali pod drevesom... sami smo bili preslabi. Ko smo naposled izrekli željo po enakem sadu, brez zavisti, ste vi pobegnili s svojim sadom v otroškem strahu, da bi ga vam morda mi no iztrgali iz rok. Pobegnili ste in ste nas ostavili oslabiljene pod drevesom, ki še ima sadov! Prijatelji, če ste tovariši: vrnite se in nam vrnite uslugo z uslugo! To je Vaša dolžnost!« — Prijatelju Molkovu bi nasvetovali, da bi že na podlagi dosedanjih izkušenj, ki jih je doživela Osrednja zveza z našo organizacijo, ne vabil znova učiteljsva v Zvezo. Če bi učiteljsvo sledilo Molkovemu klicu, bi se namreč utegnili dogoditi, da bi to učiteljsvo v svoji »nehvaležnosti« potreslo ono čudežno Molkovo drevo tako močno, da bi odletel še ostali del sadu z drevesom vred v malho nenasitnih »razžaljenecov!« Radovedni smo, kdo bi bil potem bolj razžaljen! — V ostalem pa opozarjamo na uvodnik današnje naše številke, ki je pisan v drugem tonu kakor smo ga vajeni pri »N. G.«

— Glasilo bivšega našega tovariša Peska. »Jugoslavija« je odprla predale navšalnim napadom in blatenju učiteljskega stanu, ki smo ga bili vajeni samo v »Slovenec«, »Domoljubu« in »Straži«. Obžalujemo, da je napad izšel v listu, ki je last bivšega učitelja. Tembolj obžalujemo, ker se napad tiče pavšalnega in krivičnega blatenja učiteljsva glede narodno-prosvetnega delovanja, to je onega dela, v katerem učiteljsvo vrši več kot popolno svojo dolžnost. Bivšemu stanovskemu tovarišu Pesku je dobro znan križev pot in nevhaležnost narodno-prosvetnega dela ter politično preganjanje učiteljsva ravno zaradi narodno-prosvetnega dela. Spominjamo ga na njegova izvajanja v Radovljici in na brošuro »Na delo med ljudstvo!«, ki je bila naperjena ravno proti taki metodi in demagogiji napram učiteljskemu stanu s klerikalne strani, kakor jo sedaj uganja »Jugoslavija«. Ponovno izjavljamo, da obžalujemo imenovani napad, posebno ker prihaja s strani, od katere ga nismo pričakovali.

— Narodno - socijalistični poslanec Brandner je priobčil v »Jugoslaviji« članek, ki pavšalno, brez pozitivnih dokazov napada in sumniči učiteljsvo. Članek pričinja sledeče: »Jutro« po vsej sili hoče napraviti iz mene komunista, ali vsaj njihovega zaveznika. Namen »Jutra« je prozoren. V svoji včerajšnji

številki je objavilo v poročilu iz Trbovelj nekaj jezuitsko zavitihi odlomkov iz mojega govora, ki diše močno po denuncijantstvu. Brezdvomno je izšel dopis iz vrst trbovelskega učiteljsva, onega učiteljsva, ki je postalo demokratsko, odkar mu je minister Pribečević zvišal plače. Povdarjam, da bi imelo to učiteljsvo hvaležnejše polje v sokolskih in drugih narodnih društvih, kjer niti z mezincem ne gane, kaj šele, da bi šlo med delavstvo in ga izobraževalo. Ako bi učiteljsvo, ki šteje v Trbovljah okoli 60 oseb, ne bilo za izobraževalno delo tako leno in ako ne bi preziralo delavce kot brezpravna bitja, ki imajo samo dolžnosti in nikakih pravic, bi se komunizem v Trbovljah nikdar ne bil tako močno ukoreninil. Treba je iti med delavce in jih poučiti, da so na napačni poti, ako se oklepaio nasilnih komunističnih metod, ne pa izogibati se jih in jih prezirati!« — Na pavšalna sumničenja poslanca Brandnerja bomo pozneje enkrat odgovorili s statistiko narodno - prosvetnega dela, ki za vrši učiteljsvo. Že dolgo smo nameravali zbrati tozadevni statistični material, sedaj pa stavimo našemu vodstvu pozitiven tozadeven predlog, ki bo podal jasno sliko o narodno - prosvetnem delu učiteljsva vodstvu prosvetnega oddelka deželne vlade, da bo vedelo ceniti vnanje delovanje učiteljsva in poslancu Brandnerju in enakim, da ovržemo njih za vse učiteljsvo žaljiva izvajanja v javnosti.

— V 180. števi »Jugoslavije« se peča Kosta Vojanovič z govorom poslanca Brandnerja in z njegovim stališčem napram učiteljsvu. Na ta izvajanja se povrnemo še pozneje ob priliki.

— Na očitania lenobe učiteljsvu s strani poslanca Brandnerja vprašamo le sledeče: Kdo je predsednik Društva za zaščito dece? Kdo je predsednik C. M. moške podružnice? Kdo je podružnični tajnik in blagajnik? Kdo je pevodnja trbovelj. dičnega pevskega društva »Zvon«? Kdo je društveni tajnik? Kdo je tajnica in kdo blagajničarka C. M. ženske podružnice? Kdo je predsednik trboveljske elektrarne in kdo njen tajnik? Kdo je posojilniški tajnik? Kdo je blagajničar in kdo tajnik Kmetijske podružnice? Kdo so bili prvi med ustanovitelji Sokola. Gasilnega društva itd. in so člani vseh trboveljskih narodnih društev? — Čudimo se, da je poslanec Brandner, ki ga iz Trsta poznamo kot prijatelja učiteljsva, prišel sedaj do javnih izjav proti učiteljsvu v taki obliki, da očitke ne pada samo na en del, temveč zaradi javnega značaja na vse učiteljsvo.

— Letošnja vročina in šolski pouk. Neznosna vročina, ki jo čutimo letos povsod širom domovine, onemogoča skoroda vsako uspešno duševno delo. To nam dokazujejo poročila, ki jih dobivamo dan za dnevom od najrazličnejših strani bivše Štajerske, kjer še traja šolski pouk in se zaključuje šolsko leto zelo različno, ponekod še le koncem avgusta. Vsa poročila soglašajo v tem, da je vspešen pouk nemogoč, da se v tej vročini trpinči le mladino in učiteljsvo ter kličejo brze odprave. V Ljubljani — se glasi prvo poročilo — so menda pozabili, da imamo na bivšem Štajerskem še vedno šolo. Julij je, avgust še pride; ob 11. uri kaže toplotmer (danes, dne 26. julija 1921) 30° C! Kaj bo ob 1. uri, ob 2. uri? Naj se učitelj trudi ali ne trudi, uspeh je ničla. Otroci so medli; vstali so ob 5. uri jutraj, jedli kisto zelje, opoldne koš kruha, popoldne posamezni zasp, zbolé, bljuvajo. Učitelj tudi ni železen. In vendar se nihče ne zmisli na higienično in humanitarno stran te zadeve. — Drugo poročilo: Že precej dni pritiska na zemljo taka neznosna vročina, kakršne se celo naši stari ljudje ne spominjajo zlahka. Živali zevajo, rastline vene. Ljudje se pa kar topé in v nekaki omotici opravljajo svoja dela. Kaj pa šele trpé naši nedograsli otroci ob tem času v tistih šolah, kjer še traja ljudsko-šolski pouk dalje do septembra. Ob pričetku pouka kaže toplotmer že nad 30° C. Prav posebno je omeniti šole s celodnev-nim poukom. Z otroci v zadnjih predpoldanskih in vseh popoldanskih urah že ni mogoče skoraj ničesar opraviti, kajti šolske sobe so razgrete kakor krušne peči, otročiči se poté, stegajo, kimajo, zevajo, dremlejo itd., pred njimi pa ne mnogo manj učitelj. Ker je iz raznih vremenskih poročil posneti, da ne bo kmalu sprememb v tem parnem vremenu, bodo trebate oblasti v sedaj še vršecem se ljudskošolskem pouku kaj ukreniti, kajti vročinskih počitnic nimamo več, pozitivnih uspehov pa pri tem kuhanju v šolskih